

تأثیرات توریسم بر گردشگری پذیرداری روستایی در راستای توسعه پایدار

مهسا نصری^۱، آرش آزموده^۲، مرجانه هوشمند^۳
دانشجوی کارشناسی شهرسازی موسسه آموزش عالی خاوران^۱
دانشجوی کارشناسی شهرسازی موسسه آموزش عالی خاوران^۲
دانشجوی دکتری شهرسازی دانشگاه آزاد تهران شمال^۳

Arash.azmudeh@yahoo.com

آرش آزموده

چکیده:

نگاه راهبردی در توسعه پایدار شهری و منطقه ای یک انتخاب نیست که یک ضرورت است. لازمه این نگاه، داشتن دانش، ژرف اندیشی، همه جانبه نگری، واقع بینی و بلوغ مدیریتی است. توسعه پایدار پروسه ای است که پروژه هایی با مختصات علمی، واقع گرا و همه جانبه نگر مقوم آن هستند. در توسعه پایدار، نگاه سیستمی اصلی اجتناب ناپذیر است. یکی از ارکان اساسی در توسعه پایدار شهری، اسکان پایدار روستایی است و توسعه پایدار روستایی را در همین چارچوب می توان مطرح نمود. به نظر می رسد درک مفهوم توسعه پایدار روستایی (به طور خاص) و پی بردن به نقش گردشگری-توریسم- در ارتباط با آن مستلزم توجه به اصول و ارکان های توسعه پایدار شهری (به طور عام) می باشد. این پژوهش از حیث نظری و روش شناسی بر ساختارگرایی و تحلیل تاریخی- تکوینی در سطح کلان و راهبردی استوار است. این پژوهش به روش مطالعات اسنادی- کتابخانه ای و تحلیل کیفی در چندین محور و با هدف بررسی اثرات توریسم روستایی در توسعه پایدار منطقه ای می باشد این رهیافت تلفیقی مبتنی بر وابستگی و ارتباط متقابل بین همه عناصر و دست اندرکاران توریست و همچنین نیازهای زیر ساختی و فیزیکی برای هر کدام از این عناصر به همراه یک برنامه ریزی جامع جهت همکاری و هماهنگی بین برنامه ریزان و کارشناسان در ارتباط با میزان منابع و نیازهای مردمی جهت ایجاد توسعه پایدار روستایی می باشد.

واژه های کلیدی: برنامه ریزی پایدار منطقه ای، توریسم روستایی، توسعه پایدار منطقه ای، مدیریت

۱- مقدمه و طرح مسئله

با وجودی که مدت هاست از بحث توسعه یافتگی می گذرد، هنوز توسعه روستایی با مسائل و چالشهای متعددی مواجه است؛ زیرا که راهبردهای گذشته در زمینه توسعه روستایی موفقیت آمیز نبوده و نتوانسته است مسائلی همچون فقر، اشتغال، بهداشت، امنیت غذایی و پایداری محیط زیست را تأمین کند، این مسئله باعث شده است که در سال های اخیر بار دیگر توسعه روستایی مورد توجه قرار بگیرد و، از معضلات و مسائلی که این نواحی گریبانگر آن می باشند، بکاهند. البته باید

اذعان داشت که توریسم به تنهایی نمی تواند جوابگوی همه نیازهای روستاییان باشد و باید در ارتباط تنگاتنگ با سایر بخشهای اقتصادی و با برنامه ریزی اصولی قرار گیرد تا بتواند نتایج و پیامدهای مناسبی در جهت توسعه و بویژه توسعه پایدار نواحی روستایی بهمراه داشته باشد. توسعه روستایی فرآیندی است که منجر به ارتقاء، توانایی روستاییان برای کنترل محیطشان بشود (خیاطی، ۱۳۸۲).

براین اساس در رویکرد های جدید توسعه روستایی، بر جایگاه گردشگری روستایی تاکید می شود که در این میان نوع و چارچوب رویکرد توسعه توریسم روستایی می تواند در چگونگی نوع و میزان مداخله در مناطق روستایی تاثیرگذار باشد از سویی دیگر کشور ایران به دلیل برخورداری از پتانسیل های بالقوه جاذبه ای در مناطق روستایی بایستی به تبیین و ارزیابی تاثیرات و اثرات گردشگری در منطبق روستایی پردازد و در فرایند ارزیابی و بازنگری کیفی توریسم پذیری روستایی، امکان بهره مندی خانوارهای روستایی را از افزایش درآمد و ایجاد اشتغال را فراهم آورد

به هر حال اگر توریسم روستایی بتواند کلیه نقشه های محوله را بخوبی ایفا نماید می تواند خالق یا محرک یا فرآیند توسعه یافته برای حصول به پایداری توسعه در نواحی روستایی و نیز پایداری جوامع محلی در کلبه زیر شاخه های اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و همچنین خود صنعت توریسم باشد در این مقاله سعی شده پاسخ به این سوالات مورد بررسی قرار گیرد:

۱- آیا گسترش صنعت توریسم در نواحی روستایی، به لحاظ اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و محیطی منجر به ایجاد توسعه در نواحی شهری و روستایی خواهد شد؟

۲- نقش توریسم روستایی در توسعه پایدار شهری و منطقه ای به چه صورت خواهد بود؟

۳- اثرات و پیامدهای توریسم در برنامه ریزی شهری به چه صورت خواهد بود؟

بدین منظور در مقاله حاضر ابتدا به موضوع توسعه پایدار روستایی پرداخته شده است. در ادامه توریسم و توسعه پایدار روستایی و موضوع توسعه پایدار روستایی فرآیندی از توریسم روستایی مورد بررسی قرار گرفته است. سپس دیدگاه و نظریات در موضوع توسعه توریسم روستایی و اثرات و پیامدهای توریسم در منطقه با توجه به اصول پایداری شهری مطرح شده و در انتها نیز نتیجه گیری ارائه شده است.

۲- روش پژوهش

این پژوهش از حیث نظری و روش شناسی بر ساختارگرایی و تحلیل تاریخی- تکوینی استوار است. ساخت از مجموعه ای عناصر مرتبط تشکیل می گردد. در علوم اجتماعی، ساخت غالباً ترکیب و سازوکارهای پایدار موجود در ورای ظواهر پدیده هاست. بر همین اساس ساختارگرایی را می توان جستجوی کشف ترکیب و سازوکارهای ساختاری موجود در ورای کلیه پدیده ها تعریف کرد. در بین عناصر ساخت، ارتباط پایدار، قانونمند، منسجم و هماهنگ برقرار است. پایداری ساخت به مفهوم عدم تحرک و پویایی آن نیست، بلکه ساخت ها ضمن تحرک و پویایی، تغییر می یابند و دگرگون می شوند.

۳. توریسم پایدار روستایی

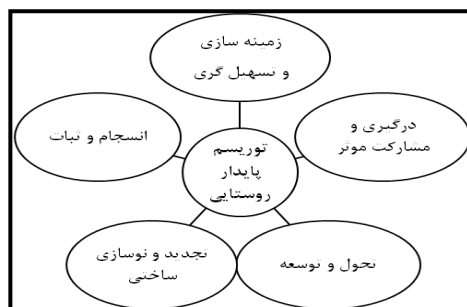
در برنامه ریزی و توسعه گردشگری اهداف مهم هستند و به آن یک جهت کلی می دهند و به طور واضح نشان می دهند که بعضی از اهداف مهم تر از بقیه هستند. برای روشنی اهداف عام و خاص، پارامترهای مدیریتی به کار گرفته می شوند تا اثرات را کاهش دهند. این نحوه برنامه ریزی شامل همکاری و هماهنگی بین برنامه ریزان و کارشناسان در ارتباط با میزان منابع و نیازهای مردم بومی و توریست های خارجی می باشد. یک ویژگی فرایندهای طبیعی برنامه ریزی چند بعدی و چند رشته بودن است. یک ویژگی فرایندهای طبیعی برنامه ریزی چند بعدی و چند رشته بودن است. یک رهیافت برنامه ریزی کاربری پایدار، مستلزم ایجاد واحدی از فضا یا چشم انداز اکوسیستم طبیعی است تا فرآیند برنامه ریزی بر مبنای این واحدها هدایت گردد (Albert Vandermeij, ۲۰۰۸). این رهیافت

تلفیقی مبتنی بر وابستگی و ارتباط متقابل بین همه عناصر و دست‌اندرکاران توریست و همچنین نیازهای زیرساختی و فیزیکی برای هر کدام از این عناصر است. این همکاری مستلزم ارائه دیدی کلی و همه‌جانبه از عناصر روستایی است به نحوی که این ارتباط متقابل صرفاً به آن محیط خاص محدود نشود و نحوه تاثیر آن در سطح ملی و جهانی نیز مورد توجه قرار گیرد. جنبه‌های پایدار عموماً به نحوه تنظیم ارتباطات محیط روستایی با محیط طبیعی اطراف بوده است. باید توجه داشت که همه سیستم‌های طبیعی خود تنظیم هستند؛ بنابراین چالش عمده در این مبحث، ارتقای توانایی خود تنظیمی سیستم است به نحوی که نیازهای بیولوژیکی نیز دستخوش تغییر نگردد. اساس پایداری در سیستم‌های خود تنظیمی در حقیقت مدیریت فعالیتهای انسانی نسبت به مداخله مستقیم در عناصر سیستم است (WTO, 2002). مدیریت نیز عموماً باید متمرکز ارائه امکانات و تسهیلات برای بهره‌برداری پایدار بردارد، نه اینکه به فکر کسب درآمد از درون سیستم و حفظ و نگهداری آن برای تمام زمان‌ها باشد. به طور کلی، حجم کاری گسترده و بازده متناسب توریسم نشان دهنده این موضوع است، که این صنعت در حال حاضر نیازمند خلق و توسعه کارکردهای جدیدی به منظور کاهش اثرات منفی و افزایش کارکردهای آن و پیامدهای مثبت در عرصه توسعه پایدار توریسم می‌باشد. در این زمینه نگرش جامع برای توسعه کل ساختار توریسم و مدیریت کارکردهای مربوطه به شکلی که با بافت طبیعی و محیط فرهنگی اجتماعی عرصه کارکرد صنعت توریسم سازگار باشد؛ ضروری می‌نماید و در این صورت است که صنعت توریسم می‌تواند نقش عمده‌ای را در کاهش پیامدهای منفی ناشی از فشار بر منابع طبیعی در جهت پایدار سازی اقتصاد جوامع مختلف ایفا کند.

می‌توان برای طراحی یک برنامه توریسم پایدار مراحل اساسی ذیل را صرف نظر از نوع توریسم و سطح عملیاتی ارائه داد:

- ۱- **زمینه سازی و تسهیل گری:** حضور کارآفرینان محلی یا بیرونی به صورت منفرد یا گروهی و همکاری و هماهنگی بخش دولتی در عرصه توریسم.
- ۲- **درگیری و مشارکت موثر:** سرمایه گذاری محلی در توریسم، تدارکات امکانات بهینه در فصل‌های توریست پذیر، ظهور بازارهای منطقه‌ای و شهری، سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در توسعه زیربنای محلی همانند اطلاع رسانی، ارتباطات حمل و نقل و... و تلاش در جهت نهادینه سازی مشارکت مردم محلی در قالب سازمان‌های محلی مرتبط و هماهنگ.
- ۳- **تحول و توسعه:** رشد سریع جذب توریست و افزایش قابل ملاحظه توریست‌ها، رونق گیری بازار محلی، تداوم تبلیغات و سرمایه گذاری.
- ۴- **انسجام و ثبات:** کاهش نرخ رشد، سرمایه گذاری انبوه برای غلبه بر مشکلات فصلی و توسعه بازارهای جدید و جذب انبوهی توریست‌ها و غیره.
- ۵- **تجدید و نوسازی ساختی کارکردی:** جایگزین شدن جاذبه‌های توریستی جدید و استفاده از منابع طبیعی و جاذبه‌های گردشگری دست نخورده و حضور کارآفرینان جدید در عرصه توریسم.

نمودار شماره ۱: طراحی توریسم پایدار

۴- توریسم و توسعه پایدار روستایی

در این زمینه در متون نوین مکتب‌های فکری دو طیف رویکرد اساسی وجود دارد. رویکرد نخست که در اینجا از آن با عنوان «رویکرد اقتصادی سیاسی» نام برده می‌شود مبتنی بر این فرض است که توریسم با شیوه‌ای سر و کار دارد که کاملاً با الگوهای تاریخی وابستگی اقتصادی و استعمارگرایی ارتباط تنگاتنگی دارد،

بر طبق این مکتب فکری شکل گیری صنعت توریسم تحت تأثیر و نفوذ شدید عوامل تعیین کننده اقتصادی و سیاسی است. جریان کلی تحلیل های اقتصاد سیاسی در مورد آثار توریسم با نگرش منفی توأم است و به آن به عنوان وسیله ایی می نگرد که توسعه و خوش بختی ما در شهرهای ثروتمند ناشی از بها و هزینه ایی است که کشورهای فقیر و مناطق روستایی و محروم این کشورها می پردازند (قادری، زاهد، ۱۳۸۳).

رویکرد اقتصادی سیاسی تلاش می کند تا نشان دهد که چگونه توریسم بین المللی در یک نظام اقتصادی جهانی - که ویژگی اش اختلالات و عدم توازن های شدید است - رشد و پیشرفت می کند.

این اندیشه از مکتب فکری که به نام «نظریه وابستگی» معروف بوده و مطالعاتی که دانشمندان جهان سوم در دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در تشریح این رابطه نابرابر بر اساس عوامل تعیین کننده تاریخی مذکور داشته اند سرچشمه و شکل گرفته است (افتخاری، صالحی امین، ۱۳۷۶، ص ۲۰). بنابراین در این رویکرد، توریسم روستایی نیز جزئی از صنعت توریسم محسوب می شود که در یک اقتصاد پیرامونی قرار گرفته که نه تنها باعث توسعه مناطق روستایی و محلی نشده، بلکه سبب ایجاد عدم تعادل های محیطی و فضایی نیز در این مناطق گردیده و در نتیجه منافع بسیار اندکی از این صنعت (توریسم روستایی) عاید روستائیان گشته و عمده منافع و هزینه های آن به مادر شهرها و شهرهای بزرگ جهان سوم و در نهایت به شرکتهای فراملیتی و بزرگ بر می گردد.

۴-۱- مدل جزیره ای توریسم

مناسبات وابستگی دارای ابعاد مهمی چون فیزیکی، بازرگانی و اجتماعی است که با یک مدل جزیره ایی توسعه ی گردشگری نشان داده می شود. بریتون یک شکل نموداری از این مدل را پیشنهاد کرده که عموماً برای اکثر مردم جهان سوم می توان آن را به کار برد. (نمودار ۲). در اینجا جریان های اولیه ی بازگشت گردشگران از مادرشهرهای کشورهای به شهرهای کلیدی و جزایر پیرامونی نشان داده شده است. از نظر بریتون سازمان های مرکزی جهانی و بنگاه های گردشگری ملی در راس قرار دارند و مرکز ملی، مادر شهرها، مراکز اصلی گردشگری و قلمروهای روستایی جهان سوم که بعنوان مقاصد توریستی محسوب می گردند در پیرامون قرار گرفته اند و در نتیجه با توجه به ارتباطی که بین این مراکز با مراکز جهانی از طریق جذب و ربایش سرمایه ها و گردشگران بوجود می آید منافع عمده ی حاصله به سازمان های مرکزی جهانی و بنگاه های گردشگری ملی بر می گردد و مناطق روستایی و قلمرو های آن خصوصاً از کشورهای جهان سوم منافع اندکی از این صنعت بدست می آورند.

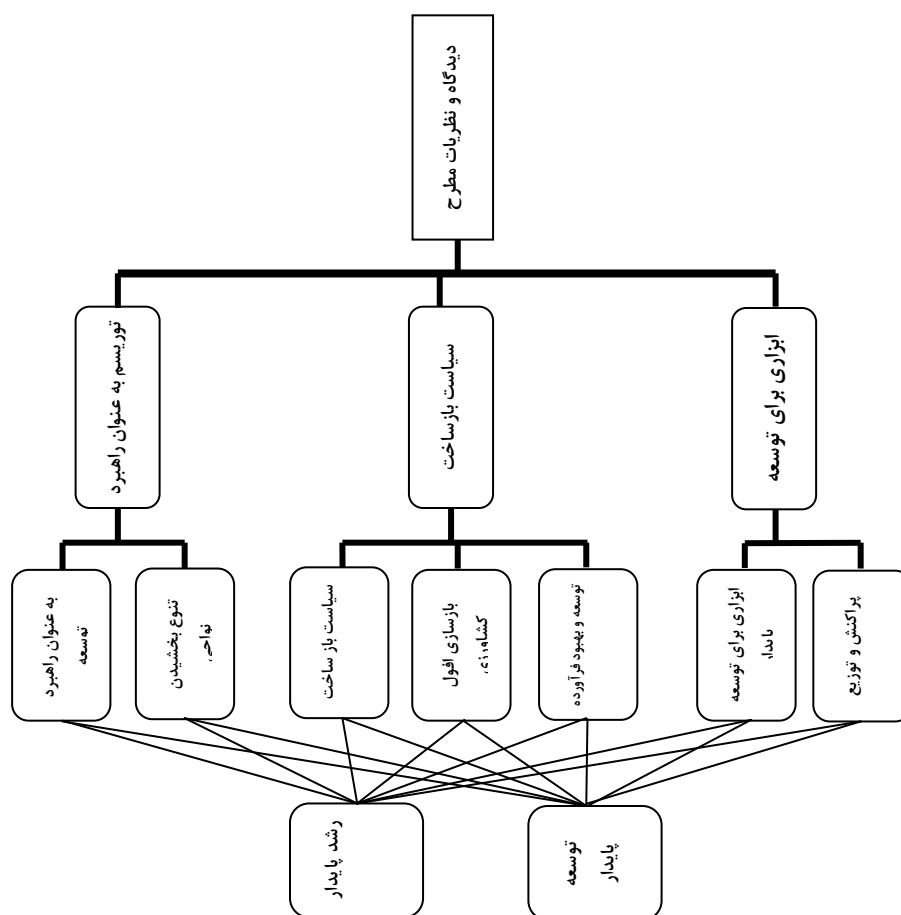
۵. توسعه پایدار روستایی فرآیندی از توریسم روستایی

در اوایل دهه ی ۱۹۸۰ و ۱۹۶۰ مناطق روستایی در بسیاری از کشورهای پیشرفته و کشورهای در حال توسعه از تحولات زیربنایی که در اقتصاد ملی و منطقه ای رخ می دهند، تأثیر پذیرفته اند، اما مناطق کمی توانسته اند از مشکلات کاهش جمعیت، پایین آمدن سطح اشتغال زایی و درآمد، خدمات دولتی کم و از دست دادن هویت روستایی فرهنگی بگریزند. بنابر این باید پذیرفت که سیاست های جدیدی برای کمک به اصلاح اقتصادی اجتماعی جوامع روستایی مورد نیاز است (Holland at all. ۱۹۹۲. PN.). فرآیند شکل گیری توسعه پایدار روستایی از توریسم روستایی را می توان در نمودار مشاهده نمود:

۶. دیدگاه ها و نظریات در موضوع توسعه توریسم روستایی

بسیاری توسعه توریسم را راه حل بسیاری از مشکلاتی که نواحی روستایی گریبانگیر آن ها هستند می دانند، از اینرو، توریسم عنصر اصلی حرکت بسوی احیا و بازسازی مناطق روستایی است (منشی زاده، نصیری، ۱۳۸۰، ص ۱۰۹). انواع نگرشها در این زمینه در نمودار شماره ۴ ارائه شده است.

نمودار شماره ۲: دیدگاه ها و نظریات توریسم روستایی

۱-۶ - توریسم روستایی بعنوان راهبردی برای توسعه روستایی

رهیافتی که توریسم را به عنوان یک راهبرد بکار می گیرند، و تنها راه احیای مجدد این روستاها را ارائه برنامه و استراتژی های جزیی می دانند که بتوانند هم از منابع طبیعی و انسانی آن بهره ببرند و هم بتوانند باعث ایجاد درآمد و افزایش رفاه زندگی ساکنان نواحی روستایی بشوند.

۶-۱-۱- توريسم روستايي به عنوان راهبرد توسعه

از اين ديدگاه توريسم روستايي بعنوان راهبردي است كه علاوه بر اينكه اهداف توسعه روستايي از جمله کاهش فقر و امنيت غذايي، افزايش اشتغال و درآمد و جلوگیری از تخریب محیط روستایی را برآورده می سازد، می تواند زمینه استفاده بهینه از منابع روستایی (مانند شرایط آب و هوایی، آداب و سنن، فرهنگ و چشم انداز ها و مناظر طبیعی) را فراهم آورد. انواع نگرشها در این زمینه در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: نگرش توريسم بعنوان راهبردي براي توسعه روستايي (ماخذ: نگارندگان)

ابعاد توسعه روستايي	مزيتها	كاستيها
اجتماعي	<ul style="list-style-type: none"> - معرفي توريسم بعنوان فعاليتي براي ايجاد اشتغال در روستا - کاهش مهاجرت روستايي به شهرها - توسعه زير بناهاي كه هم مورد نياز توريسم و هم مورد نياز روستاست 	<ul style="list-style-type: none"> - بي توجهي به جامعه محلي - بي توجهي به آسيب پذيري جوامع روستايي - در مقابل بازديد كنندگان و گردشگران - عدم توجه به اثرات و پيامدهاي توريسم
اقتصادي	<ul style="list-style-type: none"> - معرفي توريسم به عنوان نيروي محرکه توسعه روستايي - توريسم به عنوان فعاليت درآمدزا - شناخت توريسم بعنوان مولد زنجيره اي از فعاليت هاي اقتصادي - استفاده از منابع براي ساير فعاليت ها 	<ul style="list-style-type: none"> - بي توجهي به وابسته بودن توريسم به نواحی شهری - تلقي توريسم بعنوان نوشداروی توسعه روستا در منطقه - تاكيد بر رشد و توسعه اقتصادي و عدم توجه به ساير ابعاد
زيست محيطي	<ul style="list-style-type: none"> - بهره برداري از منابع محيطي بلا کاربرد - تعيين ظرفيت قابل تحمل محيط اکولوژيك 	<ul style="list-style-type: none"> - بي توجهي به اثرات و پيامدهاي زيست محيطي

۶-۱-۲- متحول سازی (تنوع بخشی) نواحی روستايي کمتر توسعه یافته

در اين نگرش توريسم بعنوان يك فعاليت جديد، عامل ارتقاء و پيشرفت محسوب می شود كه جايگزيني براي بخش كشاورزي می باشد اگرچه توريسم متكي سرمایه ها ممکنه موجود جهت رسیدن به هدف جديد نیست، بلکه سرمایه ها و منابع جديد و زیرساخت های موجود احتیاجات ثابت و پا بر جایی هستند.

۶-۲- توريسم بعنوان يك سياست باز ساخت سكونت گاه های روستايی

طرفداران این نظریه معتقدند که قادرند از اتکای بیش از حد تولیدکنندگان روستایی به کشاورزی بکاهدند و آنها را در فرصت های اقتصادی جدیدی که با بازاریابی جهانی ترشده رقابت نماید بکار گیرند.

۶-۲-۱- توريسم روستايی بعنوان يك سياست باز ساخت

شامل سرمایه گذاری نسبت به پیش فرض بحران یا حل بحران هاست. بطور کلی بازساخت جغرافیایی در مرحله ی اول روی دو عامل مهم تاکید دارد:

۱- تقسیم مکانی- فضایی کار

۲- سرمایه گذاری

در مرحله دوم تاثیرات بازساخت در سطوح محلی و جهانی مورد توجه قرار می گیرد. با توجه به مفهوم بازساخت، نقش توریسم در بازساخت سکونتگاههای روستایی نشان می دهد که توریسم روستایی بعنوان یک راهبرد توسعه از دهه ی گذشته رشد کرده است و هدف آن پاسخگویی به تغییر در سیاست های کشاورزی و روستایی و بخشی ونیز با هدف تغییر در تفکر و عمل صنعت توریسم بود. انواع نگرشها در این زمینه در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: نگرش توریسم روستایی سیاستی برای بازساخت روستایی (ماخذ: نگارندگان)

ابعاد توسعه روستایی	مزیتها	کاستیها
اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> ✓ معرفی توریسم بعنوان فعالیتی برای ایجاد اشتغال ✓ کاهش مهاجرت روستایی به شهرها ✓ توسعه زیر بناهای که هم مورد نیاز توریسم و هم مورد نیاز روستاست 	<ul style="list-style-type: none"> - بی توجهی به جامعه محلی - بی توجهی به آسیب پذیری جوامع روستایی - در مقابل بازدید کنندگان - عدم توجه به اثرات و پیامدهای توریسم
اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> ✓ معرفی توریسم به عنوان نیروی محرکه توسعه روستایی ✓ توریسم به عنوان فعالیت درآمدزا ✓ شناخت توریسم بعنوان مولد زنجیره ای از فعالیت های اقتصادی ✓ استفاده از منابع برای سایر فعالیت ها در روستاها 	<ul style="list-style-type: none"> - بی توجهی به وابسته بودن توریسم به نواحی شهری - تلقی توریسم بعنوان نوش داروی توسعه روستا در شهر و منطقه - تاکید بر رشد و توسعه اقتصادی و عدم توجه به سایر ابعاد
زیست محیطی	<ul style="list-style-type: none"> ✓ بهره برداری از منابع محیطی بلا کاربرد ✓ شناخت و حفظ اراضی با قابلیت بالای کشت ✓ تحرک بخشیدن به برنامه ریزی منطقه ای و درونزایی توسعه 	<ul style="list-style-type: none"> - بی توجهی به اثرات و پیامدهای زیست محیطی

۶-۲-۲- احیا و بازسازی در برابر افول کشاورزی

در این راهبرد، توریسم عامل بازسازی در برای توسعه مناطق روستایی است. توسعه توریسم در ارتباط با همکاری سایر بخش ها و صنایع می باشد و آن ابزار کارآمد و موثری است که در بدست آوردن تعادل رشد اقتصادی در ارتباط به بازگشت جوامع سودمند و مفید و همچنین حفاظت و نوسازی سرمایه های طبیعی و فرهنگی کمک نماید (Reinhold.TK.and ieara,A,۲۰۰۱,PN,۱۰).

۶-۲-۳- توسعه و بهبود محصولات و فرآورده های توریسم

در این رویکرد توریسم را به عنوان روشی برای توزیع بیشتر اثرات و فرآورده های آن و نیز توسعه محصولات توریسم در نواحی روستایی و بخصوص در بین مردم فقیر در نظر گرفته می شود.

۶-۳-۳- توریسم روستایی ابزاری برای توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی

۶-۳-۱- توریسم روستایی ابزاری برای توسعه پایدار

بر این نکته تاکید دارد که در قالب توسعه توریسم، بشر قادر خواهد بود که جوانب خواصی از محیط در جهت مثبت یا منفی تعدیل یا دستکاری نماید (شریف زاده، مرادنژادی، ۱۳۸۱، ص ۵۵). انواع نگرشها در این زمینه در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: نگرش توریسم بعنوان ابزاری برای توسعه روستایی پایدار (ماخذ: نگارندگان)

ابعاد توسعه روستایی	مزیتها	کاستیها
اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> - بررسی توریسم در قالب رابطه مثلث وار میزبان - مکان و میهمان و تاکید بر تعدیل فشار و بحران - در سه ضلع و ایجاد تعادل - آموزش نیروی انسانی - به حداقل رساندن آسیب های فرهنگی - آموزش بومیان و گردشگران 	<ul style="list-style-type: none"> - پائین بودن سطح سواد جوامع روستایی - تفاوت فرهنگی زیاد بین جوامع شهری و روستایی
اقتصادی	<ul style="list-style-type: none"> - بهینه سازی بهره برداری از محیط - فراهم نمودن زمینه توسعه روستایی در دراز مدت - حمایت از اقتصاد محلی و ایجاد اقتصاد مکمل 	<ul style="list-style-type: none"> - افراد بومی فاقد توانایی های لازم برای توسعه توریسم هستند. - عدم وجود تجربه کافی و الگوی مناسب این

نگرش توسعه در جهان	- حرکت اقتصاد از چرخه محلی به بین المللی	
- بحث پایداری یک هدف دشوار و دراز مدت و بیشتر یک حالت پایدار اکولوژیکی دنبال می کند.	- حفاظت از محیط زیست - استفاده از منابع طبیعی متنایب با ظرفیت پذیری - توسعه فعالیت ها هماهنگ با محیط زیست - ایجاد شرایط مناسب برای تحقق اهداف توسعه پایدار - پیگیری مطالعات پیشگیرانه برای تشخیص ، پیش بینی و ارزیابی	زیست محیطی

۶-۳-۲- پراکنش و توزیع بمنظور محافظت از سرمایه های و منابع توریستی

در این رویکرد هدف اصلی محافظت و استفاده بهینه از مناظر و فرآورده های توریسم می باشد که بهترین راه دستیابی به این هدف، ظرفیت پذیری و استفاده چند جانبه از منابع و تسهیلات گردشگری است. در جدول شماره ۴ به مقایسه اهداف و اثرات دیدگاه ها و نظریات توسعه توریسم روستایی ارئه شده است.

۷. اثرات و پیامدهای توریسم در منطقه

موضوع اثرات و پیامدهای توریسم در منطقه با توجه به موضوع پایداری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، و زیست مطرح است. در این بخش از مقاله صرفا به ویژگیهای تاثیرگذار خاص هر موضوع اشاره نموده ایم.

۷-۱- اثرات اقتصادی توریسم

در کشورهای صنعتی توسعه صنعت توریسم موجب تنوع درآمدها و کاهش ناهماهنگی ها در اقتصاد منطقه ای می گردد و در کشورهای در حال توسعه، فرصتی برای صادرات ایجاد می کند، که نرخ رشد آن در اشکال سنتی صادرات بیشتر است (Stephen.F.۱۹۹۴,p.۴۷۵). همچنین خسارتها و تاثیرات منفی، سودهای قابل حصول، فرصتهای شغلی مستقیم و غیرمستقیم، سودهای جامعه ازمدل های اقتصادی مناسب را نیز می توان اشاره کرد.

۷-۲- اثرات اجتماعی و فرهنگی توریسم

برخی از جنبه های اجتماعی و فرهنگی توریسم شامل موارد زیر می باشد:

- توسعه توریسم، جرم و جنایت و سایر انحرافات اجتماعی را افزایش می دهد.
- تراکم و افزایش جمعیت، به حریم ساکنین روستایی را افزایش می دهد.
- تقویت و حمایت از خدمات محلی، مانند حمل و نقل عمومی و مراقبت های بهداشتی
- ایجاد امکانات و جاذبه های جدید، مثل امکانات ورزشی، فرهنگی (sharply.j.pn.۲۳)
- توریسم به امر خانه سازی تاکید می کند و سبک معماری سنتی را از بین می برد.
- باعث توسعه روابط فرهنگی و تحکیم وحدت محلی می شود (تقوایی، شاپورآبادی، ۱۳۸۲، ص ۲۵۳)
- سطح زندگی مردم را در منطقه ارتقاء می یابد و به بهبود خدمات و امکانات اجتماعی (از نظر مالی) کمک می نماید (زنجیریان، زاهدی، ۱۳۷۹، ص ۵۴).

۷-۳- تأثیرات زیست محیطی

در این رابطه ماتیسون و وال در مروری که بر متون علمی جهان داشته اند به چهار نوع تاثیر اساسی حفاظت از محیط زیست اشاره کرده اند:

نخست: احیاء ساختمانهای موجود (باززنده سازی) و اماکن تاریخی

دوم: تبدیل و تغییر ساختمانهای قدیمی برای استفاده های جدید

سوم: حفاظت از منابع طبیعت

چهارم: روش های برنامه ریزی و اعمال کنترل ها

جمع بندی

در این مقاله، پس از شناخت اولیه ای که از توریسم و برنامه ریزی توریسم روستایی ارائه شد، موضوع جایگاه توریسم روستایی در فرآیند توسعه پایدار مورد بررسی قرار گرفت. نقش توریسم (داخلی و خارجی) در پیشبرد اهداف توسعه ای و اهمیتی که گسترش صنعت توریسم در اقتصاد دارا است. هدف کلی تحقیق شناسایی اثرات توریسم و ارائه استراتژی و راهبرد جهت توسعه صنعت توریسم در سطح مناطق روستایی، افزایش اثرات مثبت و کاهش اثرات منفی این صنعت، ایجاد تعادل در توسعه و شناسایی و بهره گیری منابع و جاذبه های توریستی روستایی و بهره گیری مناسب از آنها و در نهایت دستیابی به توسعه پایدار است. تدوین و اجرای طرح ها و برنامه های جامع توریستی در مقیاس منطقه ای، بمنظور شناسایی و منطقه بندی نواحی توریستی روستایی و مکان گزینی و ایجاد امکانات و خدمات برای هر منطقه با توجه به نوع گردشگران و پتانسیل ها و توانایی های توریستی در آن منطقه با توجه به نوع گردشگران و پتانسیل ها و توانایی های توریستی در آن منطقه در جهت شناسایی جاذبه ها و فرآورده های مختلف توریستی روستایی در مناطق مختلف و بهره گیری بهینه و هدفمند از آنها در جهت ایجاد اشتغال و افزایش درآمد روستائیان که در آن بازنگری به نحوه سرمایه گذاری و توزیع امکانات، خدمات و تسهیلات توریستی در سطح منطقه ای و اولویت دهی تخصیص مجدد این نوع امکانات به مناطق روستایی با قابلیت بالا و متوسط جذب گردشگر دارای اهمیت بخصوصی می باشد. همچنین به منظور ایجاد هماهنگی بین دستگاهها و نهادهای مرتبط و شناسایی و برطرف نمودن مشکلات موجود در زمینه مسائل مربوط به مناطق توریستی روستایی، تاسیس یک نهاد چند منظوره را زیر نظر سازمان جهانگردی و ایرانگردی در مراکز مناطق را خواستار می باشد.

منابع

- تقوایی، مسعود و شاپور آبادی، علی احمد، توسعه منطقه برخوردار اصفهان از طریق گسترش توریسم، ماهنامه اجتماعی اقتصادی جهاد، مهر و آبان ۱۳۸۱، شماره ۲۵۳.
- حسین پور، سید علی، هاشمی، سید مناف (۱۳۹۰) *سیاست های مدیریت شهری در کشورهای مختلف (رویکرد راهبردی- فراتحلیلی یکپارچگی شهری)*، انتشارات تخصصی شهرسازی طحان هله.
- حسین پور، سید علی ۱۳۹۰. *بازبینی و بررسی اثرات گردشگرپذیری مناطق روستایی در رویکرد فراتحلیل با تاکید بر زمینه گسترش صنعت گردشگری*، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۶.
- حسین پور، سید علی، شمشیر بند، مصطفی، (۱۳۸۹) *بررسی روند کاهش فضاهای باز شهری در فرآیند توسعه شهری (مطالعه موردی: کلان شهر تهران)*، آرمانشهر شماره ۵.
- حسین پور، سید علی، رفیعیان، مجتبی (۱۳۹۰) *حکمروانی خوب شهری از منظر نظریات شهرسازی*، انتشارات تخصصی شهرسازی طحان هله.
- حسین پور، سید علی، رفیعیان، مجتبی (۱۳۹۰) *نظریه، شهر، فضا، مدیریت شهری*، انتشارات تخصصی شهرسازی طحان هله.
- حکمت نیا، حسن، موسوی، میر نجف، کاربرد مدل در جغرافیا با تاکید بر برنامه ریزی شهری و ناحیه ای، ۱۳۸۵، انتشارات علم نوین.
- رحیمی، حسین، جهانگردی روستایی و قلمرو آن، ماهنامه سیاسی اقتصادی، ۱۳۸۱، شماره ۱۸۶.
- ریجاردسون، هری دبلیو و تارون رو، پیترام (۱۳۷۷)، *سیاستگذاری منطقه ای، معاونت امور مناطق و مجلس*، دفتر برنامه ریزی منطقه ای، تهران، انتشارات سازمان برنامه و بودجه.
- سامه، رضا؛ زبان الگو؛ سرمشق طراحی، پایاننامه کارشناسی ارشد معماری دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۸۵
- معصومی اشکوری، سید حسن، ۱۳۸۵، *اصول ومبانی برنامه ریزی منطقه ای*.
- هاشمی، سید مناف، حسین پور، سید علی (۱۳۹۰)، *ترجمه کتاب پیشگیری از جرم از طریق طراحی مسکن*، انتشارات طحان هله.